

SAMEN SCHRIJVEN Schrijfcafés zijn in opkomst. De reden: er wordt geschreven zonder te oordelen. 'Als er al een doel is, dan is dat mezelf verrassen.'

tekst Joost van Velzen

Met anderen, maar puur voor jezelf

W ie meedoet aan het schrijfcafé in Grand Café Het Gulden Vlies in Alkmaar, is sowieso verzekerd van honderden toeschouwers. In het zaaltje, waar de deelnemers aan ronde tafels met pen en papier in de aanslag klaar zitten, hangt een enorme zwart-witfoto aan de wand van het publiek in de schouwburg die hier ooit stond. De fotograaf heeft de theaterbezoekers vanaf het podium vastgelegd, waardoor het lijkt of al die mensen vandaag over de schouders van de schrijvers meekijken. Die schrijvers, dat zijn er vandaag zeventien, onder wie één man. De meeste zijn al wat ouder. Vijftigers, zestigers, vooral. Die kunnen op dinsdagochtend best twee uurtjes vrijmaken om te schrijven.

De drijfveer van de caféngangers is schrijven, niet beter willen worden

Maar dan moeten ze wel stil zijn want Vera van der Hilst, die vandaag de opdrachten geeft, wil beginnen. Het thema is deze keer 'tijd'. Vera dicteert: "Als ik de tijd zou hebben, dan..." Of: "De tijd neem ik voor..." En dat dan dus aanvullen. In maximaal vijf zinnen, maar soms is het ook om het even hoe lang of kort de schrijver het houdt. Dan maakt iedere auteur er het zijne van – maar meestal dus het hane.

Marieke van den Houten (60) doet al acht jaar mee. Ze vindt vooral het samen schrijven de charme van het fenomeen: "Laats luide de opdracht: schrijf over familie. Nou, alleen al dat ene woord familie. Wat dat opriep! Er volgde eerst een diepe zucht en daarna lag iedereen dubbel van het lachen." De sfeer is ierland goed. Serieus, maar met ruimte voor een grap.

"Wacht even, hoor, ik kan het niet goed teruglezen", zegt een deelnemer. Een tafelgroep, inspelend op het thema van vandaag: "Geef niet, joh. Neem de tijd."

Toch is het sociale aspect niet wat

Deelnemers aan het schrijfcafé

In het Alkmaarse café Het Gulden Vlies. "Bij het voorlezen moet je even de schaamte voorbij. Maar een tekst krijgt meer muziek als je die deelt." FOTO'S: OLAF KRAAK

het Schrijfcafé onderscheidt van andere vormen van schrijven in groepsverband. Het grote verschil zit hem in het niet oordelen. Geen mening, geen kanttekening, geen suggesties, geen kritiek, ook niet opbouwend. Niks geen reflectie op het geschrevene. Gewoon: géén oordeel.

Doodse stilte

Er zijn al genoeg meningen in de wereld, vinden bijna alle deelnemers die je het vraagt. "Dat waarom zouden wij dat hier ook nog eens gaan doen", zegt de enige man van vandaag, Martin Jansen (65). "Dit is geen cursus, hier gaat het om schrijven." Hij wordt op zijn wenken bediend, want de volgende opdracht luidt: schrijf tien minuten achter elkaar over leeftijd.

Doodse stilte. Zelfs het publiek op de foto lijkt de adem in te houden. Sommige deelnemers zijn al snel klaar, anderen hebben aan tien minuten te weinig. Vera maant die laatste groep om af te ronden: "Aan tafel 1 blijven ze maar schrijven. Zijn jullie onderhand klaar?"

Na iedere ronde lezen de Schrijvers van de Ronde Tafels aan elkaar voor wat ze ervan hebben getrouwen. Dat betekent dus mondig toe, want hoe was het ook alweer? Vera: "Alleen lezen wat er staat. Geen toevoegingen. En de anderen: alleen luisteren!"

"Wat ik geschreven heb kan van alles zijn", zegt Petra van der Hulst (53). "Het kan een poging tot serieus proza zijn, maar ook gewoon een losse gedachte, waarom niet?" Het voordragen van de geschreven tekst is zowel voor de schrijver als de toehoorder de moeilijkste opdracht. Voor de auteur omdat die zichzelf bloot geeft en voor de luisteraar omdat die moet twijgen.

Jansen: "Want dat we geen oordeel geven betekent natuurlijk niet dat we dat niet hebben. Bij het voorlezen moet je even een schaamte voorbij. Maar een tekst krijgt meer muziek als je die deelt." De meeste deelnemers van het schrijfcafé zouden het niet anders willen. Want van luisteren leer je ook heel veel.

Deelnemer Marjoke Visscher (68):

"Dit is geen cursus, hier gaat het om schrijven"

"Het maakt niet uit aan welke tafel je zit – ik wissel af en toe – het is altijd anders. Laatst zijn we voor een schrijfdracht naar het museum geweest. Je leert zo om op verschillende manieren te kijken. Ik ben nu een tijdje niet meer geweest maar dan mis ik dit echt."

Barbara Bouwman heeft weer haar eigen redenen om de schrijftroep in te gaan: "Door de opdrachten krijg je een focus, een richting. Het wordt je aangereikt. En de opzet is in geval een stok achter de deur om twee uur te blijven zitten."

De drijfveer van de caféngangers is – anders dan bij de meeste schrijfcclubs – niet gericht op beter willen worden. Deelnemers die zich voorgenoemen hebben de nieuwe J.K. Rowling te worden, of de nieuwe Aron Grunberg, tref je hier niet snel.

Petra van der Hulst: "Er zullen ongetwijfeld mensen zijn met literaire ambities, maar het gros schrijft voor zichzelf. Ik ook. Als er al een doel is dan is dat mezelf verrassen."

OP SCHRIJFRETARTE MET FRANCA TREUR

Schrijven is populair. De Schrijversacademie Leiden laat weten dat het aantal studenten dat een opleiding aan de Schrijversacademie volgt alleen al het afgelopen jaar met ruim 25 procent is gestegen. "Wij denken dat die groei niet enkel komt door de toenemende belangstelling voor het schrijfvak. Wij weten dat veel van onze studenten zeer bewust kiezen voor een specialisatie in het vakgebied. Het valt op dat er veel studenten zijn die voorafgaand nog niet weten in welk genre ze door willen gaan maar wel weten dat ze 'iets met schrijven' willen doen en willen beginnen met het maken van zoveel mogelijk schrijfmeters. Deze flexibiliteit kunnen wij bieden zodat elke student zijn of haar eigen schrijfstijl kan ontdekken."

Naast reguliere opleidingen zijn er tal van andere opties om – vooral gezamenlijk – te schrijven. **Het lieft uiteraard in een inspirerend en zonnig buitenlands oord.** Zo kunnen schrijffeliebers op schrijftreite met Franca Treur in het Spaanse dorpje Las Negras. Een plek die duizenden verhalen in zich herbergt, belooft het persbericht. Wie begeleiding en feedback wil van de auteur van 'Dorsvloer vol confetti' (en andere professionals) moet wel 900 euro opzij leggen. De schrijftreite is inclusief transfer, volpension en tweepersoonskamer, maar zonder de vlucht.

DANKJUI CHRISTINE DE VRIES AL 60 SCHRIJFCAFES

In 2005 is ze ermee begonnen, Christine de Vries uit Alkmaar. "Het idee was om met een groepje mensen, heel laagdrempelig, samen koffie te drinken en te schrijven in het café. Ik dacht: misschien komen er drie. Maar er kwamen best veel mensen op af. Inmiddels bestaat dankzij De Vries een netwerk van bijna 60 schrijfcafés. **Verspreid over heel Nederland, maar ook in België en zelfs op het Canarische eiland La Palma**. "Mensen hebben het idee van mij overgenomen en daar zelf een invulling aan gegeven."

De horeca-locatie is wel een belangrijke voorwaarde. "Een café geeft een bepaalde sfeer. Een buurthuis is gelijk veel beslotener. Ik zit ook vaak in mijn eentje in een café te schrijven."

De Vries leidt zelf geen schrijfcafés meer. "Na 10 jaar heb ik het begeleidende daarvan vorig jaar overgedragen. Ik ben nu meer netwerkwerker. Daarnaast geef ik schrijfcursussen en begeleid ik schrijftreites in het klooster."

Het succes van de door De Vries bedachte opzet ligt volgens haar verborgen in het bewust ontbreken van reflectie. "Daar niets mee doen geeft ruimte voor het geschrevene."

De schrijver kan de tekst even laten landen en als luisteraar hoef je ook niet met een oordeel bezig te zijn. De schrijfcafés zijn er volgens De Vries vooral om 'contact te maken met je eigen inspiratie en creativiteit'. "Het gaat over het proces en niet over het product."

Meer informatie: www.shodo.nl